

**JUSTIFICATION IN WRITING SKILLS OF LEARNERS OF TURKISH AS A
FOREIGN LANGUAGE**

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENENLERİN YAZMA
BECERİLERİNDE GEREKÇELENĐİRME¹**

Kemalettin DENİZ² & Tuğçe DAŞÖZ³

ABSTRACT

The purpose of this study is to identify the levels of justified expression in writing skills of the learners who learn Turkish as a foreign language at B1 and B2 levels in Turkey. Justification is one of the skills that is expected from the learners at the levels A2, B1, B2, C1, and C2 to acquire in written and verbal expression according to the Common European Framework of Reference for Languages. Especially in written expression, the essence of B2 level consists of providing a successful justification. The subject area of the study includes the subject whether the learners of Turkish at B1 and B2 levels could use justifications, and whether they utilized the justification structures of Turkish in their written expressions. The study group was composed of 131 students who were learning Turkish as a foreign language in language teaching centers of Gazi University, Hacettepe University, Niğde University, and Çukurova University. The data were obtained through the texts written by the students. The study has qualitative features. In these texts examined through the content analysis method, it was determined whether the students could use justifications, and whether they utilized the justification structures of Turkish in their written expressions. Of 131 students, the responses provided by 67 included merely justifications. 17 students could not write any texts with justifications appropriate for the subject. They provided irrelevant expressions. 47 students used both the justifications appropriate for the subject, and the sentences inappropriate for the context simultaneously. It was revealed that approximately half of the students could not write a text predominantly with justifications. Students who learn Turkish as a foreign language could form justification sentences both with and without conjunctions in written expressions. They wrote 213 justifications without conjunction, and 309 justification sentences with conjunction.

Key Words: Writing skill, justification, Teaching Turkish to foreigners

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen B1 ve B2 düzeyindeki öğrencilerin yazma becerilerinde gerekçeli anlatım düzeylerini tespit etmektir. Gerekçelendirme, Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi’nde yazılı ve sözlü anlatımda A2, B1, B2, C1 ve C2 düzeylerindeki öğrencilerin kazanması beklenen becerilerden biridir. Özellikle yazılı anlatımda B2 düzeyinin ana noktasını başarılı bir gerekçelendirme yapmak oluşturur. B1 ve B2 düzeyinde Türkçe öğrenenlerin yazılı anlatımlarında gerekçe kullanıp kullanamadıkları, Türkçenin gerekçelendirme yapılarına yer verip vermedikleri bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu, Gazi, Hacettepe, Niğde ve Çukurova Üniversitelerindeki dil öğretim merkezlerinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen 131 öğrenci oluşturmuştur. Veriler öğrenciler tarafından yazılan metinlerden elde edilmiştir. Çalışma nitel araştırma özelliği taşımaktadır. İçerik analizi yöntemiyle incelenen bu metinlerde öğrencilerin yazılı anlatımlarında gerekçe kullanıp kullanamadıkları, Türkçenin gerekçelendirme yapılarına yer verip vermedikleri belirlenmiştir. 131 öğrenciden 67’sinin cevabı sadece gerekçelendirme içermektedir. 17 öğrenci konuya uygun gerekçelendirmeler içeren bir metin yazamamıştır. Konu dışı anlatım yapmışlardır. 47 öğrenci ise konuya uygun gerekçelendirmeleri içeren cümleleri ve bağlama uymayan cümleleri bir arada kullanmıştır. Öğrencilerden yaklaşık olarak yarısının gerekçelendirme ağırlıklı bir metin yazmadığı ortaya çıkmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler, yazılı anlatımda hem bağlaçsız hem de bağlaçlı gerekçelendirme cümleleri kurmuşlardır. 213 bağlaçsız gerekçelendirme, 309 bağlaçlı gerekçelendirme cümlesi yazmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Yazma becerisi, Gerekçelendirme, Yabancılar Türkçe öğretimi.

¹ Bu çalışma Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi tarafından düzenlenen “1. Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu’nda” sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Yrd. Doç. Dr. Gazi Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, e-posta: kemalettindeniz@hotmail.com

³ Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, e-posta: tugcedasoz@gmail.com

1. GİRİŞ

Bu bölümde çalışmanın konusunu oluşturan problem durumu ortaya konmuş; çalışmanın amacı, önemi ve sınırlılıkları hakkında bilgi verilmiştir.

Dil öğrenenlerin anlatımlarında gerekçe ifade edebilmeleri ileri düzey bir beceridir. Çünkü neyi, niçin, nasıl, hangi şekilde istedikleri, yaptıkları veya yapamadıklarının anlatımı, kelime hazinesi, bağdaşıklık, cümle kalıpları gibi birçok dil unsurunu barındırmaktadır. Bu yönüyle yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin belirtilen unsurları kullanma düzeylerini tespit etmek verilen eğitimin geri bildirimi açısından önemlidir.

Sözlük tanımlarında “gerekçelendirme” söylemi sav, neden-sonuç, saptırma, gerekçe göstererek karşısındakini ikna etme ya da inandırma olarak ifade edilmektedir (Plantin, 2005). Gerekçelendirmeli anlatım, alanyazında mantık ve bilgi felsefesi kuramı ile ilişkilendirilmektedir. Bilgi verme, sebep gösterme, doğruya ulaşma, karşılaştırma ve ikna etme gibi amaçlar için kullanılır (Öztin Passerat, 2013). Her ne amaçla kullanılırsa kullanılsın, gerekçelendirme, dilin en belirgin ve en etkin gerçekleşme biçimi olan söylem içinde anlam kazanmaktadır.

Gerekçelendirme, Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde yazılı ve sözlü anlatımda A2, B1, B2, C1 ve C2 düzeylerindeki öğrencilerin kazanması beklenen becerilerden biridir. Başta, konuşma ve yazma olmak üzere dinleme ve okuma becerilerinde gerekçelendirmeyle ilgili hedefler mevcuttur.

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde gerekçelendirme dört dil becerisi için de kazandırılması beklenen hedeflerdendir. Burada, C2 düzeyindeki bireyin yazma becerisi ile ilgili “Bir gerekçenin oluşturulduğu ya da bir önerinin veya edebi bir eserin eleştirel değerlendirildiği anlaşılır, akıcı, karmaşık rapor, makale veya deneme yazılarını kaleme alabilir.”(2012, s. 65); B1 düzeyindeki bireyin konuşma becerisi ile ilgili “Deneyim ve olaylar hakkında bilgi verebilir; hayal, beklenti, amaç ve hedeflerini anlatabilir, tasarımı ve görüşlerinin kısa gerekçelerini gösterir ya da bunlara açıklamalar getirebilir.”(2012, s. 31); B2 düzeyindeki bireyin dinleme becerisi ile ilgili “Bildirdiği bir konuda uzun konuşma metinlerini ve sunumları, hatta işlenen konudaki karmaşık gerekçelendirmeleri anlayabilir.”(2012, s.32); B1 düzeyindeki bireyin okuma becerisi ile ilgili “Anlaşılır şekilde yazılmış, gerekçelerle donatılmış metinlerin en önemli sonuçlarını algılayabilir, ayrıntılarıyla olmasa bile, işlediği konudaki görüş açısını kavrayabilir.” (2012, s. 73) ifadeleri yer almaktadır.

Özellikle yazılı anlatımda B2 düzeyinin ana noktasını başarılı bir gerekçelendirme yapmak oluşturur. Bu düzeydeki öğrenciler, tartışmalarda kendi görüşlerini önemli açıklamalar, gerekçeler ve yorumlar getirerek savunabilir. Bir sorunla ilgili görüşlerini açıklayabilir ve değişik seçeneklerin olumlu ve olumsuz yönlerini belirtebilir. Gerekçelerini mantıklı bir biçimde yapılandırıp aralarında bağlantı kurabilir. Bir şeyi anlatırken bir bakış açısını da olumlu ve olumsuz yönleriyle göz önüne alabilir (TELC, 2012, s.40).

Türkiye, Avrupa Konseyi'ne üye bir ülke olarak Avrupa Diller yılı kabul edilen 2001 yılında Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nin (Çerçeve Metin) uygulanmasına geçmiştir. Günümüze kadar Çerçeve Metnin kullanımında istenilen düzeye ulaşamadığı görülmekte ve bu durum farklı araştırmalarla ortaya konulmaktadır. İstenilen düzeye ulaşılmayan konulardan biri de metinde belirlenen alt hedeflerden olan gerekçelendirme. B1 ve B2 düzeyinde Türkçe öğrenenlerin yazılı anlatımlarında gerekçe kullanıp kullanamadıkları, Türkçenin gerekçelendirme yapılarına yer verip vermedikleri bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

Çalışmanın amacı Türkiye'de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen B1 ve B2 düzeyindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki gerekçeli anlatım düzeylerini tespit etmektir. Bu amaca yönelik daha ayrıntılı sonuçlar ortaya koymak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkiye'de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen B1 ve B2 düzeyindeki öğrencilerin gerekçeli metin oluşturma düzeyleri nedir?
2. Türkiye'de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen B1 ve B2 düzeyindeki öğrencilerin gerekçelendirme yapılarını kullanım düzeyleri nedir?

Bu çalışma, yabancılara Türkçe öğretiminde gerekçelendirme kavramını ele alan ilk araştırma olması, bu konudaki öğretim çalışmalarına geribildirim sağlaması yönleriyle önemlidir. Çalışmanın ders kitabı hazırlayıcılarına, materyal tasarlayanlara, öğretmen ve öğrencilere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma 2014- 2015 eğitim-öğretim yılında Gazi, Hacettepe, Niğde ve Çukurova Üniversitelerindeki dil merkezlerinde öğrenim gören B1 ve B2 düzeyindeki 131 öğrenci ile sınırlıdır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizi bilgilerine yer verilmektedir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Çalışmanın verileri öğrenciler tarafından yazılan metinlerden elde edilmektedir. Bu sebeple çalışma nitel araştırma özelliği taşımaktadır. Modeli, betimleyici tarama modelidir. Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar 1999: 77). Çalışma bulgularının ortaya konulması aşamasında sayısal verilerle ifade etmeden yararlanılmıştır. Bu yönüyle çalışmada karma yöntem kullanılmıştır, denilebilir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu; Gazi, Hacettepe, Niğde ve Çukurova Üniversitelerindeki dil öğretim merkezlerinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerden gönüllü olarak çalışmaya katılan 131 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcıların 54'ü kadın; 77'si erkektir. Yaşadıkları ülkeler Tablo-1'de verilmiştir. Ana dillerine ait bilgiler ise Tablo-2'de yer almaktadır.

Tablo 1: Katılımcıların Yaşadıkları Ülkeler

Suriye: 18 Irak: 18 Libya: 9 Filistin: 4 Etiyopya: 4 Kolombiya: 4 Malezya: 4 Benin: 3 Tanzanya: 3 Gana: 3 Ürdün: 3 Bosna Hersek: 3	Uganda: 1 Sırbistan: 1 Cezayir: 1 Kenya: 2 Ukrayna: 2 Türkmenistan: 1 İngiltere: 1 Cibuti: 2 Pakistan: 2 Malavi: 1 Mısır: 1 Moğolistan: 2 Kongo: 2	Kırgızistan: 2 Fas: 1 Çad: 2 Nijerya: 1 Özbekistan: 1 İtalya: 1 Güney Kore: 1 Kamerun: 1 Sudan: 2 Kazakistan: 2 Kamboçya: 1 Namibya: 1 Arnavutluk: 2	Rusya: 2 Makedonya: 2 Mali: 2 Afganistan: 2 Vietnam: 1 Karadağ: 1 Gürcistan: 2 Tayland: 2 Kosova: 1 Moldova: 1 Burundi: 1 Tunus: 1
---	--	--	---

Katılımcılar, 50 farklı ülkede yaşamaktadır. Katılım sayısının en yoğun olduğu ülkeler Suriye ve Irak; en az olduğu ülkeler ise Uganda, Sırbistan, Cezayir, Türkmenistan, İngiltere, Malavi, Mısır, Fas, Nijerya, Özbekistan, İtalya, Güney Kore, Kamerun, Kamboçya, Namibya, Vietnam, Karadağ, Kosova, Moldova, Burundi ve Tunus'tur.

Tablo 2: Katılımcıların ana dilleri

Arapça: 46 Türkmençe: 8 Fransızca: 7 Kürtçe: 6 İspanyolca: 5 Malayca: 4 Arnavutça: 4 Boşnakça: 3 Rusça: 3 İngilizce: 3 Swahili: 3 Amharca: 3	Ganaca: 2 Bambaraca: 2 Somalica: 2 Ukraynaca: 2 Urduca: 2 Moğolca: 2 Kırgızca: 2 Kazakça: 2 Farsça: 2 Gürcüce: 2 Tayca: 2 Vietnamca: 1 Ugandaca: 1	Sırpça: 1 Çeçence: 1 Çiçeva: 1 İbranice: 1 İtalyanca: 1 Özbekçe: 1 Korece: 1 Kpellece: 1 Khmerce: 1 Lingala: 1 Makedonca: 1 Karadağca: 1
---	--	---

Çalışma katılımcılarının ana dilleri sayısı 37'dir. Ana dil sayısı bağlamında en fazla katılımcının kullandığı dil Arapça; en az ise Vietnamca, Ugandaca, Sırpça, Çeçence, Çiçeva, İbranice, İtalyanca, Özbekçe, Korece, Kpellece, Khmerce, Lingala, Makedonca ve Karadağca'dır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmanın amacı doğrultusunda, öğrencilerden aşağıdaki beş sorudan birini yazılı olarak cevaplamaları istenmiştir:

1. İtalya'da yaşayan Maria, Türkçe öğrenmek amacıyla Türkiye'ye gelmişti. Ancak 1 ay sonra ilişkisi kesilip ülkesine dönmek zorunda kaldı. Maria'nın ilişkisinin kesilip ülkesine dönme nedenleri neler olabilir? Maria'nın yerinde siz olsaydınız bu durum karşısında ne yapardınız? Gerekçeleriyle anlatınız.
2. Noel tatili için ülkesine giden Keith, arkadaşı Elizabeth ile Türkiye'de okumak üzerine sohbet etmektedir. Keith arkadaşına Türkiye'de okumanın ve Türkçe öğrenmenin yararlarını açıklamaktadır. Siz Keith'in yerinde olsaydınız, Elizabeth'e Türkiye'de okumanın ve Türkçe öğrenmenin faydalarını gerekçeleriyle anlatırdınız?
3. Türkçe kursunu başarıyla tamamlayan Adiba, ülkesine döndüğünde bir televizyon kanalı tarafından düzenlenen tartışma programına katılır. Bu programda kendi ana dilleri ve Türkçenin gücü tartışılmaktadır. Türkçeyi savunan tarafı seçen Adiba'nın yerinde siz olsaydınız nasıl bir savunma yapardınız? Türkçenin hangi yönlerden kendi ana dilinizden üstün olduğunu gerekçeleriyle anlatınız.
4. Nadda, Türkiye'de hangi alanda lisans/ lisansüstü eğitim görmek istediğini jürideki hocasına anlatmaktadır. Siz, Nadya'nın yerinde olsaydınız hocanıza, öğrenim görmek istediğiniz alanı isteme gerekçelerinizle ilgili nasıl bir açıklama yapardınız?
5. Julia, ailesine Türkiye'de yaşarken ve Türkçe öğrenirken yaşadıkları ile ilgili bir mektup yazmıştır. Siz, Türkiye ve Türkçe ile ilgili yaşadığınız zorlukları gerekçeleri ile ailenize anlatınız.

Katılımcılar, beş soru içerisinde istediklerini cevaplandırmıştır. 1. soru 25, 2. soru 16, 3. soru 4, 4. soru 5 ve 5. soru 81 kişi tarafından tercih edilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

İçerik analizi yöntemiyle incelenen bu metinlerde öğrencilerin yazılı anlatımlarında gerekçe kullanıp kullanmadıkları, Türkçenin gerekçelendirme yapılarına yer verip vermedikleri belirlenmiştir. Bağlaçlı gerekçelendirmelerin sınıflandırılmasında Coşkun (2005) tarafından kullanılan bağdaşıklık unsurlarından yararlanılmıştır.

3. BULGU VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın alt amaçlarına uygun olarak ortaya çıkan bulgulara yer verilmektedir.

3.1. Türkiye’de Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen B1 ve B2 Düzeyindeki Öğrencilerin Gerekçeli Metin Oluşturma Düzeyleri

Çalışmaya katılan B1 ve B2 düzeyindeki 131 öğrenciden 67'sinin cevabı gerekçelendirme içermektedir. Bu öğrenciler, verilen konuya uygun metin yazmışlardır. En fazla gerekçeli kullanımın yer aldığı kâğıtta 22 gerekçelendirme cümlesi bulunmaktadır. 17 öğrenci konuya uygun gerekçelendirmeler içeren bir metin yazamamıştır. Konu dışı anlatım yapmışlardır. Bunun sebebi konuyu anlayamama veya gerekçelendirmeli anlatım yapısını kullanmayı bilememeleri olabilir. 47 öğrenci ise konuya uygun gerekçelendirmeleri içeren cümleleri ve bağlama uymayan cümleleri bir arada kullanmıştır.

3.2. Türkiye’de Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen B1 ve B2 Düzeyindeki Öğrencilerin Gerekçelendirme Yapılarını Kullanım Düzeyleri

Çalışmaya katılan B1 ve B2 düzeyindeki 114 öğrenci gerekçelendirmeli metin kullanmıştır. Bu gerekçelendirmeler, bağlaçlı ve bağlaçsız olarak oluşturulmuştur.

Öğrenciler, 213 adet bağlaçsız gerekçelendirme örneği kullanmışlardır. Bu kullanımların bazıları aşağıda sunulmaktadır:

- Geldiğimde Türkçede hiç kelime bilmiyordum. İlk günde burada eğitimden vazgeçecektim.
- Bütün günler evde kaldım, dışarıya çıkmak çok korkuyordum.
- Türkçe çok zengin bir dil, çok güzel deyimler var.
- Türkçe beğeniyorum şey fiiller her zaman aynı kurallar var.
- Türkiye’de geldikten sonra Avrupa ülkelerden verilen burs bulabilirdi.
- Türkler çok hızlı konuşuyorlar, çoğunlukla gramer göre konuşmuyorlar.
- Benim en zorluklarım Türk yemekleri alışmamdır. Yemekler çok farklı, çok pahalı, tuzsuz, çok yağlı.
- Çok yalnızca hissediyorum, siz yanımda değilsiniz.
- Ben geldiğimde hiçbir Türkçe bilmiyordum bütün derslerim hiçbir şey anlamam.
- Türkçe ili ilgili yaşadığım zorluklara Türkçenin ana dilimden çok farklı olduğunu sebep olarak görüyorum.
- En büyük yaşadığım problem Ankara’ya geldiğimde az insanlar İngilizce konuşuyordular.
- Yurdumzdaki yaşayan kızlar da çok gürültülü. Susmadan konuşurlar.

Öğrenciler, 309 adet bağlaçlı gerekçelendirme örneği kullanmışlardır. Bu örnekler bağlaçların işlevi esas alınarak Coşkun (2005)'te yer alan sınıflandırmaya göre Tablo 3'te verilmiştir:

Tablo 3: Bağlaç Türleri ve Kullanım Sayıları

Bağlaç Türü	Kullanım Sayısı
Ekleme	105
Sebep	95
Açıklama	22
Zıtlık	38
Örneklendirme	19
Zaman-Sıralama	16
Koşul Bildiren	8
Ayırt Edici	6

Tablo 3 incelendiğinde, öğrencilerin en fazla ekleme ve sebep bildiren bağlaçları en az ise koşul ve ayırt edici bağlaçları kullandıkları görülmektedir. Ekleme, anlatımda akıcılığı sağladığı ve sebep bildirme gerekçelendirmenin esasını oluşturduğu için oranın yüksek çıkması beklenen bir durumdur.

Öğrenciler ekleme türü içerisinde “ve ayrıca, de, ya da, hatta hem... hem, hem de, ek olarak, veya, yine” bağlaçlarını kullanmışlardır. Tablo 4'te kullanılan bağlaçların sayıları yer almaktadır.

Tablo 4: Ekleme Bildiren Bağlaçlar

Bağlaç	Kullanım Sayısı
Ve	54
Ayrıca	19
De	9
Ya da	7
Hatta	6
Hem... hem	3
Hem de	3
Ek olarak	1
Veya	2
Yine	1

Tablo 4 incelendiğinde, öğrencilerin 54 kez “ve” bağlacını kullandıkları görülmektedir. En az kullandıkları ekleme bağlaçları ise “ek olarak” ve “yine”dir. Öğrencilerin yazdıkları metinlerde saptanan ekleme bağlaçlı cümlelerden bazıları aşağıda sıralanmaktadır:

- Hatta kendi ülkesini seven ve milletini düşünen biri bu mesleği tercih etmeli.
- ... ya da saygı göstermemek.
- da sizleri yanımda göremediğim için ondan üzülüyorum.
- Hatta romantik bir dildir.
- Aynı zamanda konuşma için çok pratik yapmak lazım.
- Türkiye'ye gelince hem insanlarla hiç konuşmuyordum hem de onları asla anlamıyordum.

- Bunun yanında dinin farklı olduğu için bazı insanlar ile ilişki kurman zor.
- Türkler bizimle az konuşuyor, bu da başka bir sorun.

Öğrenciler sebep türü içerisinde “çünkü bu yüzden, bu nedenle, o yüzden” bağlaçlarını kullanmışlardır. Tablo 5’te sebep bildiren bağlaçların sayıları yer almaktadır.

Tablo 5: Sebep Bildiren Bağlaçlar

Bağlaç	Kullanım Sayısı
Çünkü	75
Bu yüzden	16
Bu sebeple	2
O yüzden	2

Tablo 5 incelendiğinde, öğrencilerin 75 kez “çünkü” bağlacını kullandıkları görülmektedir. En az kullandıkları sebep bağlaçları ise “bu sebeple” ve “o yüzden”dir.

Öğrencilerin yazdıkları metinlerde saptanan sebep içerikli cümlelerden bazıları aşağıda verilmektedir:

- Çünkü diplomatlık bence çok önemli bir meslektir.
- İlk hafta hiç bir şey anlamadım çünkü Türkçe bilmedim.
- Belki onun için Türkiye çok zordur ve hiç anlamadı bu yüzden bir aydan sonra İtalya’ya dönmek karar verdi.
- Maria’nın ağabeyi onu çok özliyor ve onun için çok merak ediyor. O yüzden Maria İtalya’ya dönmesi zorunda kaldı.

Öğrenciler açıklama türü içerisinde “yani, elbette ki, bu demek ki, diğer taraftan bakarsak, aslında, bunun dışında, işte” bağlaçlarını kullanmışlardır. Tablo 6’da kullanılan bağlaçların sayıları yer almaktadır.

Tablo 6: Açıklama Bildiren Bağlaçlar

Bağlaç	Kullanım Sayısı
Yani	10
Elbette	1
Ki	4
Bu demek ki	2
Diğer taraftan bakarsak	1
Aslında	2
Bunun dışında	1
İşte	1

Tablo 6 incelendiğinde, öğrencilerin 10 kez “yani” bağlacını kullandıkları görülmektedir. En az kullandıkları sebep bağlaçları ise “elbette”, “diğer taraftan bakarsak”, “bunun dışında” ve “o işte”dir. Öğrencilerin yazdıkları metinlerde saptanan açıklama içeren cümlelerden bazıları aşağıda sunulmaktadır:

- Yani her gün ders çalışmam gerekiyor.
- Aslında Türkçe konuşmada ve bazen yazmada problemlerim var.

- Türkiye geldiğimde fark ettim ki burası benim konu ile ilgili uzmanlar çok kolayca arayabilirim.

Öğrenciler zıtlık türü içerisinde “ama fakat lakin ancak” bağlaçlarını kullanmışlardır. Tablo 7’de kullanılan bağlaçların sayıları yer almaktadır.

Tablo 7: Zıtlık Bildiren Bağlaçlar

Bağlaç	Kullanım Sayısı
Ama	30
Fakat	4
Lakin	1
Ancak	3

Öğrencilerin 30 kez “ama” bağlacını kullandıkları görülmektedir. En az kullandıkları sebep bağlacı ise “lakin”dir. Yazdıkları metinlerde saptanan zıtlık bağlaçlı cümlelerden bazıları aşağıda yer almaktadır:

- Okulda, bunu düşünüp böyle ben de yaptım ama maalesef bir kadın bana tokatladı.
- Fakat benim için tek sorum var: konuşma için Türkçe çok zor. Çünkü Arap alfabesi ve Türk alfabesi çok farklı.
- Anlatmak için ben yapabilirim ama kelimeler ağızından geçmek için hala yeter değil.
- Ancak Türkiye yemeği annemki kadar güzel değil.
- Ama bir hedefi başarılı olmak için daha önce zorluklar geçmeli bu yüzden sabırlı olup sonuna kadar mücadele etmek gerek.

Öğrenciler örneklendirme türü içerisinde “mesela, örneğin” bağlaçlarını kullanmışlardır. Tablo 8’de kullanılan bağlaçların sayıları yer almaktadır.

Tablo 8: Örneklendirme Bildiren Bağlaçlar

Bağlaç	Kullanım Sayısı
Mesela	14
Örneğin	5

Tablo 8 incelendiğinde, öğrencilerin 14 kez “mesela”, 5 kez ise “örneğin” bağlacını kullandıkları görülmektedir. Yazdıkları metinlerde saptanan örneklendirme bağlaçlı cümlelerden bazıları şu şekildedir:

- Mesela kıyafetleri, yemekleri ve yaşama farklıdır.
- Örneğin çok iyi üniversiteler, harika kütüphaneler, kaliteli bir eğitim ve Türkçe öğrenmek gibi fırsatlar bulunabilirsin.
- Mesela bence telafuz için çok okumalıyız ve yazmalıyız.
- Mesela bir metroda bir zenci oturduğu ya da kaldığı yerde Türkler oradan uzak duruyor.

Öğrenciler zaman-sıralama türü içerisinde “hâlâ, bazen, bundan sonra, ilk kez, aynı zamanda, o zaman, o günlerde, önce, sürekli” bağlaçlarını kullanmışlardır. Tablo 9’da kullanılan bağlaçların sayıları yer almaktadır.

Tablo 9: Zaman-Sıralama Bildiren Bağlaçlar

Bağlaç	Kullanım Sayısı
Hâlâ	4
Bazen	4
Bundan sonra	2
İlk kez	1
Aynı zamanda	1
O zaman	1
O günlerde	1
Önce	1
Sürekli	1

Tablo 9’da öğrencilerin 4 kez “hâlâ” ve “bazen bağlaçlarını kullandıkları görülmektedir. En az kullandıkları zaman-sıralama bağlaçları ise “aynı zamanda, o zaman, o günlerde, önce, sürekli”dir. Metinlerde saptanan zaman-sıralama bildiren cümlelerden bazıları aşağıda verilmektedir:

- Bazen çok meraklı oluyorlar ve çok soru sorabilirler.
- Ankara’da benim için en büyük problem güvenlik. Sürekli merkezde, başkentte pislik görebilirim.
- Bundan sonra onlar hâlâ beni ülkeden dönmeyi isterler saygı göstereceğim ve döneceğim.
- Ben önce biraz korktum ve üzüldüm.

Öğrenciler koşul bildiren “eğer” bağlacını 8 kez kullanmışlardır. Onların yazdıkları metinlerde koşul bildiren bağlaç örneklerinden bazıları aşağıda sıralanmaktadır:

- Eğer ben Maria’nın yerinde, ben ne yaptığımı bakacağım ve benimle hesap yapacağım.
- Eğer ben gerçekten bir hata yapsaydım onlarıyla konuşacağım ve affetmek isteyeceğim.

Öğrenciler ayırt edicilik bildiren bağlaçlardan “sadece” ve “yalnız” bağlaçlarını kullanmışlardır. Tablo 10’da kullanılan bağlaçların sayıları yer almaktadır.

Tablo 10: Ayırt Edicilik Bildiren Bağlaçlar

Bağlaç	Kullanım Sayısı
Sadece	5
Yalnız	1

Öğrencilerin 5 kez “sadece” bağlacını, 1 kez ise “yalnız” bağlacını kullandıkları görülmektedir. Yazdıkları metinlerde ayırt edicilik bildiren bağlaçların yer aldığı cümlelerden bazılarına aşağıda yer verilmektedir:

- Ankara'da fark ettim, çok öğrenci çalışkan değil, sadece siyaset ve spor hakkında öğrenciler konuşuyorlar.
- Yalnız İstanbul hakkında sayısız eserler yazılmış, bitmeze dek hikâyeleri var, şiirleri de bitmezdir.

4. SONUÇ

Araştırmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlası kendilerine sunulan gerekçelendirme yazabilecekleri 5 konudan sonuncusunu tercih etmişlerdir. Bu konu seçenek sırasında beşinci olmasına rağmen tercih edilmiştir. "Julia, ailesine Türkiye'de yaşarken ve Türkçe öğrenirken yaşadıkları ile ilgili bir mektup yazmıştır. Siz de, Türkiye ve Türkçe ile ilgili yaşadığınız zorlukları gerekçeleri ile ailenize anlatınız." şeklindeki konunun diğerlerine göre farkı, anlatımı kendileri üzerinden ve yaşadıklarıyla ilgili yapacak olmalarıdır. Diğer konularda, tavsiye, empati kurma, savunma ağırlıklı gerekçelendirme ifade etmeleri istenmiştir. Bu durum, gerekçelendirme konularından öğrencilerin kaçtığını göstermektedir. Olay ve durum ağırlıklı olacak şekilde kendi yaşadıklarını anlatmayı tercih ettiklerini göstermektedir. Buradan hareketle yazma ve konuşma becerilerinde gerekçelendirme öğretilirken öğrencilerin yaşantılarından hareket edilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Zaten bu da genel öğretim ilkelerinden biridir.

131 öğrenciden 67'sinin cevabı sadece gerekçelendirme içermektedir. 17 öğrenci konuya uygun gerekçelendirmeler içeren bir metin yazamamıştır. Konu dışı anlatım yapmışlardır. 47 öğrenci ise konuya uygun gerekçelendirmeleri içeren cümleleri ve bağlama uymayan cümleleri bir arada kullanmıştır. Öğrencilerden yaklaşık yarısının gerekçelendirme ağırlıklı bir metin yazamadığı ortaya çıkmaktadır. Bunun sebebi konuyu anlayamama veya gerekçelendirmeli anlatım yapısını kullanmayı bilememeleri olabilir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler, yazılı anlatımda hem bağlaçsız hem de bağlaçlı gerekçelendirme cümleleri kurmuşlardır. 213 bağlaçsız gerekçelendirme, 309 bağlaçlı gerekçelendirme cümlesi yazmışlardır. Bağlaçlı cümlelerde kullanılan bağlaçlar işlevlerine göre 8 kategoride gruplandırılabilir: Ekleme (105), sebep bildiren (95), açıklama (22), zıtlık (38), örneklendirme (19), zaman-sıralama (16), koşul bildiren (8), ayırt edici (6).

Bu bilgidan hareketle öğrencilere bağlaçların kelime kelime değil, bağdaşıklık adı altında işleve göre gruplandırılarak öğretilmesinin uygun olacağı ifade edilebilir. En sık kullanılan bağdaşıklık öğelerine öncelik verilmelidir. Öğrencilere neden ve nasıl gerekçelendirme yapmaları gerektiğinin mantığı öğretilmelidir. Gerekçelendirme ağırlıklı metin ve konuşma örneklerinden yararlanılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Coşkun, E. (2005). *İlköğretim öğrencilerinin öyküleyici anlatımlarında bağdaşıklık, tutarlılık ve metin elementleri*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Karasar, N. (1999), *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Öztin Passerat, D. (2013). Gazete Söyleminde Gerekçelendirme . *Humanitas* , 2, 169-184.
- Plantin, C. (2005). *L'argumentation*. Paris: Que Sais-je- PUF.
- TELC (2012). Diller için avrupa ortak öneriler çerçevesi. telc GmbH, Frankfurt/Main, Almanya.